

a pod. Ovšem i taková oznámení smějí se lepiti toliko na místech úřadem k tomu ustanovených (§ 23 tisk. z.). Rozprodejem zmíněným v 1. odst. § 23 tisk. z. nesluší rozuměti i dodávání časopisů předplatitelům osobami tiskařem nebo knihkupcem k tomu zřízenými; neboť dle živnostenského řádu mohou živnostníci svoje výrobky na objednání kamkoli dodávati a musí tudíž i tiskaři, vydavatelé a nakladatelé časopisů býti oprávněni tiskopisy předplatitelům dodávati. Roznášení časopisů předplatitelům není však nic jiného než dodání objednaného časopisu objednatelům a nemusí tudíž roznašeči, tiskaři, nakladateli a pod. zřízení ani zvláštním povolením bezpečnostního úřadu býti opatření (min. výn. č. 4584 z r. 1872).

8. Trhovci (fieranti) nesmí vůbec provozovati obchod knihami, obrazy a tiskovými výrobky; jsou-li však opatření vedle živnostenského povolení k dovážení zboží na trh též příslušnou koncesí k obchodu tiskovými výrobky, mohou i tyto výrobky na trzích prodávati (výn. min. vn. ze dne 10. září 1874 č. 13310).

V. Příslušnost úřadů.

1. Povolení ku prodeji školních knih, kalendářův, obrazů svatých, modliteb a modlitebních knih a biblí pro určitý okres (§ 3 tisk. z. a min. nař. ze dne 10. září 1871 č. 24669), jakož i povolení ke kolportáži tiskopisů a sbírání předplatitelův a upisovatelův (§ 23 tisk. z.) uděluje příslušný bezpečnostní úřad.

2. Vydávání periodického tiskopisu budiž oznámeno státnímu zastupitelství a zeměpanskému úřadu bezpečnostnímu onoho okresu, kde se tento tiskopis vydává (§ 10 tisk. z.).

3. Povolení ke všem živnostem tiskovým v místech, kde jest politický úřad, vyjímajíc obmezená oprávnění k prodeji modlitebních a školních knih, uděluje bezprostředně politická zemská vláda (§§ 21 a 142 živn. ř.).

4. Výjimečně uděluje ke zřízení tiskových živností v místech jiných povolení ministersvo vnitra (§ 143 živ. ř.).

5. Stihání přestupků tisk. zákona přísluší výlučně soudům (§ 484 tr. ř.); zejména podléhá též pravomoci soudů nedovolený obchod tiskovými výrobky, nedovolené chování knihtiskáren a lisů (§ 327 tr. z.) jmenovitě i lisů, jež slouží jako pomocné prostředky k účelům živnosti k živnostem tiskovým nenáležející (leptání skla, kloboučnictví, papírnictví a pod.) (srv. min. nař. ze dne 4. ledna 1859 č. 10 ř. z.).

6. O odnětí oprávnění k tiskové živnosti (knihtiskaři, knihkupci a pod.) nálezem trestního soudu nebo živnostenského úřadu srv. § 3 tisk. z., § 138 živ. ř. a čl. Živnost knihtiskařská.

Živnosti tovární viz **Továrny**.

Živnosti umělé.

I. Pojem.

Živnosti umělé tvoří ona odvětví výrobní, jež za úkol si obírají tvarem a podobou svých výrobků stvořiti umění; praktická stránka ustupuje při tom nezřídka spíše do pozadí, byť i této stránce hledělo se vyhověti. Zvláštní krása tvaru (formy) jest a nepřestává býti cílem konečným. Živnosti umělé podléhají tudíž formálním zákonům umělecké tvorby; v mnohých odvětvích umělecké tvorby po živnostensku provozované působí zhusta rozhodným vlivem nálada mody — větším dílem ovšem na ujmu ryzí umělecké formy.

II. Druhy živností umělých.

Živnosti umělé rozestupují se ve dvě skupiny, a to

1. ony, jež skoro výlučně slouží výzdobnosti a přepychu,
2. ony, jež určeny jsou potřebám obchodu, při čemž ale moment uměleckého provedení převládá.

Živel umělecké tvorby spočívá v koncepci jisté originelní myšlenky (idee) nebo v podání nějaké myšlenky již umělecky vtělené sice, ale jinými technickými prostředky. Bezprostředním účelem každého uměleckého výrobku musí býti účel esthetický, t. j. uspokojení uměleckého citu, neboli smyslu pro umění; než výrobky živností umělých mohou a mají všimati si i praktických potřeb a požadavků, pokud tím ovšem netrpí umělecká forma a podoba. Mnohé živnosti mají potřebí rozsáhlejšího materiálu, jako ku př. umění stavební, jiné opět — jako umění sochařské — pohybují se v mezích prostorně užších jsouce za to myšlenkovitě bohatšími; nejlehčího materiálu, ale nejbohatší ideami jest malířství.

Živnosti umělé souvisejí co nejtěsněji s kulturním rozvojem každého národa; čím dále dospěl národ v kulturním rozvoji svém, tím výše stojí jeho umělé živnosti; úkolem dějin umění jest představovati a zpodobovati tento rozvoj a vystihnouti ony epochy, ve kterýchž živnosti umělé utěšeně vzkvétaly.

K živnostem umělým v nejširším smyslu slova náleží však také i celá řada živností řemeslných, jako ku př. umělé truhlářství, umělé zámečnictví a t. d., dále koncesní živnosti stavební; kdežto v užším slova smyslu pojímají v sobě živnosti umělé pouze ona odvětví, jež se počítají k uměním svobodným a krásným, a kteráž dle vyhlášovacého patentu k řádu živnostenskému (čl. V. č. c) nespádají pod ustanovení řádu živn. Jedná se tedy při rozmanitých živnostenských podnicích o otázku, kdy a pokud podniky tyto jsou uměleckými plody, při čemž ovšem velice nesnadno naléztí a stanoviti přesné hranice. Ku správnému posouzení otázky této musí tedy při jednotlivých živnostech zaujato býti vždy zvláštní hledisko.

III. Podstatné náležitosti.

Hlavní náležitosti potřebné k tomu, aby se mohlo mluviti o živnosti umělé, bývají tedy zpravidla tyto:

1. Vyšší požadavky co do ruční obratnosti, jež povznáší se nad niveau práce řemeslné, tudíž umělecká kvalifikace určité činnosti vzhledem ku výrobkům, jež zploditi má.

2. Osobitost a umělecká způsobilost onoho, kdo dotýčnou práci provádí, ve které pak obráží se zvláštní schopnosti a vědomosti.

3. Při některých umělých živnostech padá na váhu moment, zdaž podnikatel sám navrhne a vytvoří model, dle kterého pak výrobky své vtěluje, čili nic, jako tomu jest ku př. při otázce, spadá-li určitá práce (socha) v odvětví sochařství či živnosti kamenické.

4. O uměleckém díle možno vůbec jen v té případnosti mluviti, když vytvořeno bylo nikoli k uspokojení obyčejných potřeb životních, nýbrž ku povznesení a zušlechtnění krasocitu, vyhovuje li tedy přísně zákonům a požadavkům esthetiky a bylo-li vytvořeno v tom úmyslu, aby blahodárně působilo na mysl a cit divákův.

5. Umělé živnosti předpokládají znalost vyšší techniky a k tomu příhodných pomůcek za účelem uměleckého provedení výrobku.

Veškery tyto momenty rozhodují v první řadě o tom, dlužno-li určitou živnost posuzovati jakožto živnost přísně řemeslnou, či jako živnost uměleckou v pravém slova smyslu.

IV. Druhy uměleckých živností.

Jakkoli veškery živnosti umělé sotva bylo by lze zevrubně vypočítati, sluší přece aspoň z nejrůznějších kategorií umělých živností uvést:

1. Sochařství (srv. tento čl.).

2. Řezbářství jest umělou živností, vyhovuje-li vyšším požadavkům uměleckého vkusu, svědčí-li tedy o dokonalejší zručnosti; nesmí se tedy řezbářství pokládati za pouhou část nebo skupinu živnosti soustružnické nebo truhlářské, provozuje-li se zejména jakožto samostatná živnost, poněvadž není dotčeno vlivem praktických požadavků a není vázáno zvláštními stroji a zařízeními, odvislo jsouc naopak jen od obrazotvornosti a dobrého vkusu výrobcova (obch. a živn. komora v Chebu a v Plzni).

3. Zhotovování poprsí (portraits) olejovými barvami dle podobizen jest živnost koncessovaná, pořizuje-li se kteroukoli mechanickou cestou, jest však živností umělou, provádí-li se poprsí od ruky s použitím štětce nebo barevné tužky, k čemuž jest potřebí umělecké dovednosti podnikatele (obch. a živn. komora ve Vídni).

4. Umělé broušení skla, leptání skla a malířství skla nelze počítati k řemeslným živnostem, jelikož dovednost nezbytná ku provádění těchto prací nemá téhož významu jako mechanická způsobilost, zručnost, jakouž živnosti řemeslné předpokládají; při leptání skla předpokládá se zejména na dotyčném pracovníku, aby rozuměl náležitému slohu dekorací, při brusičích a malířích skla jsou nezbytnou podmínkou vědomosti ve zvláštní technice a znalost chemických prostředků a při veškerých těchto třech činnostech předpokládá se jakési umělecké vzdělání na straně podnikatelově (obch. a živn. komora v Innomosti).

5. Zhotovování prací štukatérských (t. j. z malty sádrové) nesmí se — provozováno jsouc jako podnik samostatný — vřadovati mezi koncessované stavební živnosti, nýbrž jest pak zvláštním odvětvím umění výtvarného a to tím spíše, jelikož na základě konaného šetření neslušelo by se odporučovati snad z veřejných ohledů tento podnik jakkoli obmezovati, jako tomu při koncesních živnostech bývá (min. výt. ze dne 6. prosince 1889 č. 47716).

6. Ozdobné malířství náleží v kategorii živností uměleckých a není k němu zapotřebí zvláštního průkazu způsobilosti, zabývá-li se podnikatel výhradně jen touto činností; nepoužíváť malířství ozdobné oněch pomůcek jako malíři pokojů, kteřížto šablonovitě jistou plochu různými figurami, barvami a odstíny tu a tam zcela jednotvárně zbarví, kdežto malířství umělecké liší se od nich zvláštní technikou své činnosti, a podnikatel zpravidla na odborných školách nebo po návodu vynikajících mistrů nabývá zvláštní umělecké dovednosti (obch. a živn. komora v Innomosti, v Budějovicích a v Liberci).

7. Chrámové umění malířské dlužno bez odporu řaditi mezi živnosti umělecké, poněvadž se jím rozumí zhotovování maleb freskových (obrazů na stěně, vápně, na obmítce; — srv. obch. a živn. komora Feldkirch.).

8. K živnostem uměleckým náleží dále ještě jmenovitě:

a) umělé zahradnictví (srv. čl. »Živnost zahradnická«);

- b) umělé zámečnictví (srv. čl. »Živnost zámečnická«);
- c) umělé truhlářství (srv. čl. »Živnost truhlářská«);
- d) architektura, umění zlatnické, výroba koberců, bronzovníctví a j. v.

Živnosti zemědělské pobočné.

I. Pojem a rozsah.

Živnostmi zemědělskými pobočnými jsou ony, jichž předmětem jest zpracovávání zemědělských výrobků. Co vlastně živnosti zemědělské odštěpné jsou, o tom není doposud přesného výměru; jakýmsi vodítkem tu jsou toliko obyčeje a starší předpisy. Hlavním znakem těchto zemědělských živností jest konečný cíl, k němuž spějí, totiž vlastní zpracování výrobků polních a lesních samotným zemědělcem, pokud se týká, jeho zemědělskými pomocnými dělníky. Zemědělské a lesní živnosti pobočné nespádají pod ustanovení řádu živnostenského (srv. čl. V. c. a vyhl. patentu k řádu živn.). Nejdůležitější otázky sem příslušející, kteréžto opět a opět byly předmětem dobrozdání příslušných živnostenských činitelů, lze shrnouti v následující přehled, jakkoli není možno dle povahy věci samé zevrubně vypočítati tyto pobočné živnosti zemědělské.

K živnostem těmto náleží:

1. Pečnářství. Zemědělství a hospodářství lesní, jakož vůbec kterákoli forma prvotní výroby oprávněna jest k pečení chleba a mohou tedy živnosti tyto bez ohlášení svých výrobků chlebových používati pro vlastní hospodářství a své příslušníky, nesmí však provozovati živnostenskou výrobu jich pro osoby jiné (obch. a živn. komora liberecká).

2. K zemědělství přináleží chov a krmení dobytka, jelikož chovem dobytka podporuje se zužitkování plodin země; avšak porážení zvířat a sekání jich masa vybočuje z rámce živností zemědělských pobočných a jest aktem ryze živnostenským (srv. dobrozdání obch. a živnostenské komory pražské, budějovické a bolzanské).

3. Prodej zvěře na vlastním nebo pachtovaném honebním obvodu (revíru) zabitě jest vedlejší živností zemědělskou, pokud obchoduje zvěří majitel nebo pachtěř honitby (obch. a živn. komora vídeňská). Naproti tomu není majitel honitby oprávněn vyvrhovati zabitou zvěř (obch. a živn. komora solnohradská).

4. Rybářství provozované ve vlastních nebo zpachtovaných rybnících a spojený s tím prodej odchovaných ryb náleží k zemědělské výrobě (obch. a živn. komora brněnská).

5. Za pobočné živnosti zemědělské považovati jest i lihovary, pokud je provozuje zemědělec vlastními svými výrobky, tedy pokud používá k tomu zemáků, jichž sám dobyl (obch. a živn. komora olomoucká).

6. Výroba škrobu a sýra, kterouž provozují držitelé hospodářství při úpravě vlastních svých produktů, jest pobočnou živností zemědělskou (obch. a živn. komora pražská).

7. Dobývání kamene z vlastních lomů se strany držitele pozemku dlužno považovati za odštěpnou živnost zemědělskou z té příčiny, poněvadž dozajista se musí i nerostné látky v půdě se nalézající a jich zužitkování přiznati držiteli půdy. S druhé strany nelze držeti se téhož stanoviska, běží-li netoliko o prosté lámání kamene, nýbrž i o zcizení jeho v podobě otesaných ploch, desek, schodů a pod.: spočíváť v tom živnostenské provozování přináležející živnosti kamenické. Provo-